

1. Begränsad klimatpåverkan

För att klara målet måste de globala utsläppen av växthusgaser börja minska inom 10–15 år, halveras till år 2050 och vid slutet av seklet vara nära noll. Från 1990 till 2005 ökade utsläppen globalt med 25 procent och ökningen bedöms fortsätta kommande 20–30 år.

2. Frisk luft

Luftföroreningar orsakas bland annat av vägtrafik, slitage från dubbdäck, vedeldning, sjöfart och arbetsmaskiner. Negativa hälso- och miljöeffekter av föroreningarna kommer att finnas kvar 2020. Trenden med förbättrad luftkvalitet i tätorterna har avstannat.

3. Bara naturlig försurning

Svavel- och kväveutsläpp från land i Europa har minskat kraftigt, men inte tillräckligt. Faktorer som bidrar till minskningen i Sverige är svavelskatt och avgaskrav på fordon. Sjöfartens utsläpp ökar. Ökat skogsbruk kan ge ökad försurning.

4. Giftfri miljö

Den diffusa spridningen av farliga ämnen från varor och processer är svår att få kontroll över. Produktionen av varor och kemikalier ökar, särskilt i länder med svag kemikaliekontroll. Möjligheten att ta hand om förorenade områden som innebär akuta risker bedöms ha ökat.

5. Skyddande ozonskikt

Målet bedöms möjligt att nå. Halterna av ozonnedbrytande ämnen minskar tack vare internationellt samarbete. I Sveriges avveckling återstår ett användningsförbud för HCFC. Trenden är positiv då ozonskiktets tjocklek varit tämligen konstant sedan 2002.

6. Säker strålmiljö

Utsläppen av radioaktiva ämnen är begränsade. Ännu saknas lösningar för att ta hand om vissa typer av radioaktivt avfall. Att förändra människors beteende för att minska antalet hudcancerfall är svårt. Riskerna med elektromagnetiska fält kartläggs och åtgärdas vid behov.

7. Ingen övergödning

Svenska utsläpp av fosfor- och kväveföreningar och ammoniak har minskat. Större delen av belastningen på hav och skogsmark kommer från andra länder. Återhämtningstiden i naturen är lång.

8. Levande sjöar och vattendrag

Jord- och skogsbrukets hänsyn till vattenmiljöer behöver öka. Arbetet med att bevara kultur- och naturmiljöer går för sakta. Förutsättningarna för ekologisk restaurering har förbättrats. Vattenförsörjningsplaner för ytvattentäkter saknas ofta.

9. Grundvatten av god kvalitet

Grundvatten påverkas av jordbruk, tätorter, förorenad mark, väghållning och för stora uttag. Uppföljning av påverkan är bristfällig, och många vattentäkter saknar adekvat skydd. Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram bedöms kunna bidra till att målet nås.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Exploateringsstrycket ökar på kusterna och i öppet hav. Situationen för torsk och ål är kritisk, men östra beståndet av torsk i Östersjön visar tecken på återhämtning. Positivt är att arbetet med att bilda naturreservat och områden med fiskeförbud går framåt.

11. Myllrande våtmarker

Bevarande och återskapande av våtmarker går långsamt framåt. Hänsynen måste bli bättre, främst inom skogsbruket. Positivt är att myrskyddsplanen har reviderats samt att arbetet med Natura 2000, vattenförvaltning och åtgärder för hotade arter rullar på.

12. Levande skogar

Skogen brukas intensivt. Mängden död ved, gammal skog och äldre lövrik skog ökar. Samtidigt avverkas värdefulla naturmiljöer och kulturmiljöer skadas. Hänsynen till dessa miljöer behöver förbättras och resurser till skydd av skog behöver öka.

13. Ett rikt odlingslandskap

Natur- och kulturvärden hotas av både igenväxning och intensifiering av jordbruket. Jordbrukspolitikens satsningar på miljöåtgärder samt företags- och landsbygdsutveckling har stor betydelse för möjligheterna att nå målet.

14. Storslagen fjällmiljö

Renbete krävs för att bevara fjällens unika värden. Slitaget på mark och vegetation har ökat. Antalet terrängkotrar med lägre bullernivå fortsätter att öka. Fjällens kulturmiljöer har inte ett tillräckligt skydd. Delmålen är mycket svåra att nå inom utsatt tid.

15. God bebyggd miljö

Buller och dålig inomhusmiljö ger hälsoproblem. Kulturvärden värnas inte i tillräcklig omfattning. Bedömningen av delmålen om bättre planeringsunderlag och minskad användning av naturgrus har ändrats och de anses nu bli mycket svåra att nå i tid.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Förlusten av biologisk mångfald, både arter och ekosystem, fortsätter trots vidtagna åtgärder. Flera vanliga arter minskar, till exempel fåglar i jordbrukslandskapet. Läget för hotade arter har försämrats. Nyttjandet av många biologiska resurser är inte hållbart.

Giftfri miljö

Miljömålsrådets bedömning

Målet är mycket svårt eller inte möjligt att nå till 2020 även om ytterligare åtgärder sätts in. Det går inte att se någon tydlig utvecklingsriktning för tillståndet i miljön.

Användningen av kemikalier i världen ökar, med allt större produktion i länder där kemikaliekontrollen är svag. Även om det finns positiva trender för enstaka ämnen är det fortfarande en lång bit kvar till att nå målet. Kvicksilver, kadmium och kemiska ämnen som bryts ned långsamt är redan spridda i miljön samt i varor och byggnader.

Kunskapen om många ämnens farliga egenskaper och förekomst i miljön är dessutom dålig. Det saknas också kunskap om effekten av att människor och miljö exponeras för flera ämnen samtidigt. Arbetet för att minska riskerna i arbetsmiljön har varit framgångsrikt men allergier och annan överkänslighet är fortfarande ett stort problem.

Vad krävs för att nå målet?

Större satsningar på förebyggande arbete behövs för att hindra att farliga ämnen kommer ut på marknaden och sprids till människor och miljö. Kemikalielagstiftningen Reach och annan ny EU-lagstiftning kommer att ge betydligt mer kunskap om ämnens egenskaper och risker.

Lagstiftningen kan minska användningen av farliga ämnen och hur den tillämpas blir avgörande för möjligheterna att nå målet.

I Sverige behövs bättre kontroll av kemiska ämnen i varor. Företag behöver öka takten med att ersätta och avveckla farliga ämnen. Även grön kemi behöver utvecklas så att ämnen och hur de tillverkas anpassas för minimal miljöpåverkan. Förorenade områden i runt om landet måste tas om hand i högre takt än i dag med både statlig och privat finansiering.

Levande skogar

Miljömålsrådets bedömning

Målet är mycket svårt eller inte möjligt att nå till mååret 2020 även om ytterligare åtgärder sätts in. Det går inte att se någon tydlig utvecklingsriktning för tillståndet i miljön.

Skogens biologiska mångfald och kulturellt värdefulla miljöer är fortsatt utsatta för utarmning. Skogsresursen nyttjas intensivt och avverkningsnivån är rekordhög. Bland annat har efterfrågan på biobränsle ökat. Avverkning av skogar med höga naturvärden liksom fortsatt bristfällig hänsyn vid föryngringsavverkning påverkar mångfalden negativt. Ett flertal vanliga skogslevande arter minskar.

Samtidigt finns det motsatta trender i svenska skogar. Vissa grundförutsättningar förbättras, såsom mängden död ved, förekomsten av grova träd, äldre lövrik skog etc. Skyddet av skogsmark ökar också, men arbetet går för långsamt.

Fornlämningar och andra kulturmiljövärden i svenska skogar utsätts också i hög grad för skador till följd av skogsbruk.

Vad krävs för att nå målet?

Miljökvalitetsmålet Levande skogar kommer inte att nås i tid, men om de nya delmål och åtgärder som har föreslagits genomförs kan det skapa förutsättningar för att nå målet i framtiden. Viktiga faktorer som påverkar möjligheterna att nå miljökvalitetsmålet är bland annat framtida efterfrågan på skogsråvara och skogsprodukter, bättre natur- och kulturhänsyn vid skogsbruk, tillgång till statliga medel för att ersätta markägare för formellt skydd av skog samt fortsatt arbete med miljöcertifieringssystem inom skogsnäringen.

Ett rikt växt- och djurliv

Miljömålsrådets bedömning

Målet är mycket svårt eller inte möjligt att nå till 2020, även om ytterligare åtgärder sätts in. Det går inte att se någon tydlig utvecklingsriktning för tillståndet i miljön.

Trots åtgärder fortsätter förlusten av biologisk mångfald, både arter och ekosystem. Nyttjandet av biologiska resurser är inte hållbart. Det finns många arter vars populationer i dag inte är långsiktigt livskraftiga. För dessa räcker det inte att tillbakagången stoppas; de måste också öka i antal. I dagsläget är trenden för hotade arter dock den motsatta – de blir mer hotade. Kunskapen om ekosystemens funktioner och processer är i många fall fortfarande bristfällig. Naturvårds- och miljöarbetet har dock givit resultat genom att förlusten av biologisk mångfald inte är lika kraftig som förut. Även om utvecklingen på alla nivåer skulle peka i rätt riktning i dag, är det inte givet att miljö kvalitetsmålet nås till år 2020. För arter som till exempel är beroende av gamla, ihåliga träd kan det ta mycket lång tid att återfå eller återskapa livsmiljöer i tillräcklig mängd. Vissa arter kan finnas kvar lång tid efter att deras livsmiljöer har tappat den kvalitet som behövs för överlevnad på lång sikt.

Vad krävs för att nå målet?

För att nå Ett rikt växt- och djurliv är det avgörande att få stopp på överutnyttjandet av den biologiska mångfalden, minska de negativa förändringar i viktiga livsmiljöer och hejda införseln av främmande arter. Klimatförändringarna i form av högre medeltemperatur och ändrade väderförhållanden kan komma att utsätta ekosystemen för nya eller mer intensiva prövningar.